ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Maksu- ja Tolliamet
emta@emta.ee

Teie 09.11.2026 nr 4.2-4/024709

Meie 19.11.2026 nr 2.3-8/26/4616-2

Vastus selgitustaotlusele

Andmekaitse Inspektsioon (AKI) sai Teie selgitustaotluse, milles avaldasite soovi saada AKI-lt arvamust, kas Maksu- ja Tolliametil (MTA) on õigus saada distsiplinaarmenetluse raames Politsei- ja Piirivalveametilt (PPA) ametniku joovet puudutavat dokumenti.

Esmalt selgitame, et MSVS §-st 3 tulenevalt on AKI-l kohustus anda õigusalaseid selgitusi asutuse tegevuse aluseks olevate õigusaktide ning asutuse pädevuse ja õigusloome tegevuse kohta. Õigusalaste selgituste andmine ei tähenda õigusabi andmist. Õigusalaste selgituste andmisega on tegemist siis, kui selgitatakse õigusnormi sisu ja tähendust. Õigusabiga on tegemist siis, kui antakse konkreetsete eluliste asjaolude kohta õiguslik hinnang. Inspektsioon ei osuta õigusabi. AKI annab siduvaid hinnanguid järelevalvemenetluse raames, hinnates kõiki asjas tähtsust omavaid asjaolusid, mistõttu saame vastuseks Teie küsimustele anda üldisi selgitusi.

Seda, millisel õiguslikul alusel ja eesmärgil isikuandmeid töödeldakse, peab IKÜM art 5 lg-s 2 sätestatud vastutuse põhimõttest lähtudes selgitama ja tõendama andmetöötleja ise. AKI ülesanne ei ole valida andmetöötleja eest konkreetse töötlemistoimingu õiguslikku alust ega anda sellele selgitustaotluse vastusega eelnevat heakskiitu. Asjakohase aluse ja selle kohaldamistingimuste hindamisse on võimalik kaasata asutuse andmekaitsespetsialist.

IKÜM art 5 lg 1 p-i a kohaselt tuleb isikuandmete töötlemisel tagada, et töötlemine on mh seaduslik ja andmesubjektile läbipaistev. Igasuguseks isikuandmete töötlemiseks (sh kogumiseks, edastamiseks, säilitamiseks) peab IKÜM art 6 lg 1 kohaselt esinema õiguslik alus. Avaliku võimu teostamisel saab selleks olla eelkõige IKÜM art 6 lg 1 p e, mille kohaselt on töötlemine lubatud, kui see on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks.

IKÜM art 6 lg 1 p-le e tuginemine eeldab lisaks, et isikuandmete töötlemise alus on kehtestatud liidu või liikmesriigi õigusega (IKÜM art 6 lg 3). Teisisõnu ei ole IKÜM art 6 lg 1 p e ilma täiendava EL-i või riigisisese sätteta iseseisev õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks. Distsiplinaarmenetluse läbiviijal on kohustus koguda tõendeid (HMS § 6 koosmõjus ATS § 73 lg-ga 2) ja õigus haldusmenetluse käigus nõuda tõendite esitamist (HMS § 38 lg 1). Haldusorgan võib haldusmenetluses töödelda isikuandmeid menetletavas asjas vajalike asjaolude kohta (HMS § 7 lg 5), kuid järgida tuleb mh IKÜM-ist tulenevat isikuandmete töötlemise korda (HMS § 7 lg 4).

Terviseandmete töötlemiseks peab lisaks IKÜM art-s 6 sätestatud õiguslikule alusele esinema ka mõni art 9 lg-s 2 sätestatud erand eriliiki isikuandmete töötlemise keelust. Seega ei kõrvalda

HMS-i üldine andmetöötlusvolitus kohustust tuvastada terviseandmete töötlemiseks kohaldatav IKÜM art 9 lg-s 2 sätestatud erand. Teie pöördumises ei ole käsitletud ühegi sellise erandi kohaldatavust.

HMS §-s 38 sätestatud üldine õigus koguda tõendeid ei tähenda iseenesest õigust töödelda mis tahes isikuandmeid, sh terviseandmeid. PS § 3 lg-st 1 tuleneva olulisuse põhimõtte kohaselt peab seadusandja reguleerima põhiõiguste seisukohalt olulised küsimused. Mida intensiivsem on põhiõiguste riive, seda üksikasjalikum peab olema täitevvõimu tegutsemise aluseks olev volitusnorm ning seda täpsemad menetlusnormid. Seetõttu tuleb terviseandmete kogumisel hinnata, kas HMS-i üldnormid koostoimes valdkondliku regulatsiooniga piiritlevad piisavalt selgelt sellise töötlemise eesmärgi, tingimused ja ulatuse. Üksnes andmete vajalikkus distsiplinaarmenetluses ei asenda piisavat seaduslikku alust ega IKÜM art 9 lg-s 2 sätestatud erandit.

MTA-l tuleb terviseandmete taotlemisel põhjendada nii nende saamise õiguslikku alust kui ka eriliiki isikuandmete töötlemist lubava erandi kohaldatavust. PPA vastutab omakorda andmete edastamise õiguspärasuse eest ning peab saama hinnata esitatud nõude õiguslikku alust ja põhjendatust. Andmete algse kogumise õiguspärasus ei anna automaatselt õigust edastada neid teisele asutusele teistsugusel eesmärgil kasutamiseks. Seetõttu ei too MTA hinnang dokumendi vajalikkusele iseenesest kaasa PPA kohustust dokumenti väljastada. Samuti ei tähenda MTA õigus andmeid distsiplinaarmenetluses kasutada automaatselt PPA õigust neid edastada. Asjaolu, et tõendit ei ole võimalik mujalt saada, võib põhjendada selle vajalikkust, kuid ei asenda töötlemise õiguslikku alust.

Lisaks juhime tähelepanu, et Teie selgitustaotlusele on kehtestatud juurdepääsupiirang AvTS § 35 lg 1 p-i 10 alusel. Nimetatud säte puudutab teavet tehnoloogiliste lahenduste kohta ega ole selgitustaotluse sisu arvestades asjakohane. Palume juurdepääsupiirangu õiguslik alus ja vajadus üle vaadata.

Loodame, et meie selgitustest on abi.

Lugupidamisega

Andres Kudrjavtsev
jurist
peadirektori volitusel